

סיני לספרי ההיסטוריה הצבאית. כך יכנס המיבצע לספרי-הלימוד של צבאות העולם

נצחון צבאי מזהיר, אבל...

● חטיבת הרגלים 9 (מילואים, ממוכנת) שירדה לשארם אלישיך. כוח אחר שמעל בגמר (נגד העיר עזה).

★ ★ ★

היום הראשון

מן הרגע הראשון שמו הישראלים את הרגש על התנועה, ולא על המגע הקרבי, תוך ניצול מקסימלי של כלי-המלחמה. בניגוד לטענות רבות, הישראלים לא זרקו החוצה את ספר הכללים — אולם הם טרחו לקרוא את השורות המודפסות באותיות קטנות, והשתמשו במהורה מעודכנת.

(המחבר הדגיש חשפס זה).

הם למדו מרומל, מגודריאן ומפאטון את מלחמת-השריון, ושיכלו לקח זה בתפיסת ה-כיתור מלמעלה של טיילור, גאבין וסטודנט. כמו כל הגנרלים האלה, אמנם הדאיגו אותם בעיות אספקה. אולם הם לא נחננו לדאגה זו לעצור אותם עד כדי וחילה, אצלם, כמו אצל פאטון וגודריאן, האספקה הגיעה לרוב ברגע האחרון, כשהיא נגרת אחרי ראש-המחץ.

פעולות היום הראשון היו:

● **צניחת גרוד ליד הצומת, 10 קילומטרים מזרחית למעבר המיטלה.** כוח זה הצטפה לכבוש את המעבר, כדי למנוע את נסיגת הכוחות המצריים בצפון בדרך זו.

● **חטיבת החי"ר המוצנח, אחרי 48 שעות של הכנות קודמתיות, בהן התייחסה את הרכב שלה במסירות של ששה גלגלים, חצתה את הגבול ליד אל-כונתילה.** היא נערכה בחצבה בערבה, ליד גבול ירדן, דבר שערך לבלבל את המצרים ולעורר קדחת-מלחמה בירדן.

בשעה 3 בבוקר כבשה החטיבה המוצנחת את אל-תמל, למרות שיקר החטיבה נעצר במרחק ניכר משם בחול הרך.

המצרים הופתעו כליל. בערב הראשון ניתנה סקודה לחטיבת-שריון אחת לנוע לאורך החוף לעבר אל-עריש. חטיבה מ-שוריינת אחרת, מאומנת על-ידי הגנרל הגרמני פארנבאך המצוידת בנושק סובייטי, עברה את התעלה ונעה בכיוון ל-בירגנפסה. כוח קטן יותר נע מטואץ למעבר המיטלה.

★ ★ ★

היום השני

● **יום השני (יום ג', 30 באוקטובר)** נערכו הפעולות הבאות:

● **חטיבה 9 יצאה לזרחה לעבר ראס אלינקב.** גודד משורין אחד של חטיבה זו כבר יצא קודם לכן כדי לעזור לחטיבה המוצנחת לכבוש את נחל.

● ליד המיטלה שכב גודד הצנחנים רתוק מתחת לאש המצרים. ב-9 בערב הגיעו המכוניות הראשונות של החטיבה המוצנחת אל ראש-האוויר, והתקדמו לעבר מעבר המיטלה. הם נעצרו על-ידי האש המצרית, וחיכו לבוא הכוח העיקרי.

● **קופסימה הותקפה אחרי חצות.** על-ידי חטיבה, אשר התקפתה נכשלה. הי מצרים ערכו התקפת-נגד ודחפו את התוקפים חזרה לנקודת-המוצא. גם התקפה שנייה נכשלה. אולם לפני הצהריים נסוגו המצרים לאבר-עגילה, אחרי הפצצה אווירית ישראלית קטלנית.

● **אבר-עגילה עצמה הותקפה אחרי הצהריים על-ידי חטיבת-השריון.** ההתקפות נכשלו. אולם חלק מחטיבת-הרגלים וגודד המצרים ערכו התקפת-נגד ודחפו את התוקפים קצת יותר מיתחם המצרי לאורך שביל המצרים לא הגנו עליו, בחושבם שאיננו מתאים למעבר כל-כך כבדים. כעבור כמה שעות מצאו יחידות אלה את עצמן על הכביש הראשי, בעורף המצרים.

★ ★ ★

היום השלישי

● **שחר של יום ד' לא הוכרעו עדיין כפות-המאוננים.** חטיבת החי"ר המוצנח והתוורה עם הצנחנים, אך מעבר-המיטלה נשאר בידי המצרים. גם ליד אבר-עגילה נעצרה ההתקדמות של צה"ל. בצפון לא נפגעו עדיין שתי הידיביות המצריות שחגו ברצועה וליד אל-עריש.

רע מזה, חטיבת-השריון המצוידת בנושק סובייטי התקדמה במרכז לעבר בירגנפסה ואבר-עגילה, בעור שבדרום היותה הגודד מטואץ סכנה חמורה לצנחנים העייפים. לכן נועדה חטיבות מרתעת לחיסול השליטה המצרית במעבר-המיטלה ובאבר-עגילה. תוצאות הפעולה:

● **באבר-עגילה כבשה חטיבה שוחלשה בינתיים מאד, את כל העמדות המצריות** וזלת שתיים, נערכה מחדש והמשיכה בדרכה דרומה. חטיבה אחרת, טריה, הושארה לכיבוש שני המשלטים המצריים האחרונים.

● **ליד המיטלה נכנסו הצנחנים לתוך המעבר, כשהם רכובים על כלי-השריון שלהם.** הם נתקלו באש רצחנית, נעצרו וכבשו את המעבר בקרב פנים-אל-פנים, תוך אבידות כבדות. החטיבה היתה עתה בסוף כוחותיה, ואסילו התקפה מצרית קטנה הייתה יכולה לסכן את קיומה.

ברגע זה בא האולטימטום הבריטי-צרפתי. עבד אל-נאצר ציפה על כל כוחותיו לפנות את חצי-האי סיני. כך ניצולה החטיבה המוצנחת ברגע האחרון ממש.

היום הרביעי ואילך

אחרי שנכשרה ההתקפה הראשונה על רפיח בערב לפני כן, כבשה יחידה את המקום, אחרי שכוחות-צי הפגיוו את העמדות מצד הים. הכוחות הגיעו לאל-עריש אך נעצרו לפני לשם היערכות.

במרכז ניסו המצרים לעצור את צה"ל כדי לתת לכוחותיהם בצפון ובדרום את האפשרות להיסוג אל מעבר לתעלה. ליד המיטלה יצאו הצנחנים דרומה, אחרי מנוחה מרעננת של 24 שעות. חטיבה 9 היתה עדיין בדרכה לשארם אלישיך.

למחרת היום, היום החמישי של הפעולה, נכבשה אל-עריש. נמצאו בה מחסנים גדולים, שכללו ציוד סובייטי למלחמת-קרח, שטופק בטעות לצבא המצרי. עזה נכבשה.

במרכז התנגשו לבסוף 70 טנקים סובייטיים ו-34 טנקים ישראלים מדגם צרפתי. בקרב שנמשך 2 במצריים עד רדת הלילה, הוכיחו הטנקים הצרפתיים שהם מוכשרים לחימה בטנקים הסובייטיים הכבדים יותר, שהיו גם כבד-תנועה יותר.

בלילה נסוגה החטיבה המצרית באיסדר מוחלט. אולם גם בחטיבה הישראלית שרדו עתה רק 8 טנקים ראויים-שימוש, מהם 4 טנקים סובייטיים שנלכדו.

שני המשלטים האחרונים באבר-עגילה נכבשו, אחרי שאספה תקחתם האחרונה להינצל. הצנחנים הגיעו ליסוף, כבשו את עיר-הגסט, הצניחו כוח ליד אל-טור וכבשוה.

כך, בסוף היום החמישי של הפעולה, נשאר רק שני פיסות-התנגדות מצריים בי-חצי-האי: חלקים מן הידיביות ה-8 בחאן יוניס, ו-כוחות-סיף באזור שארם-אל-שייך.

במשך כל הלילה נערך בחאן-יוניס הדו-קרב התותחני הכבד ביותר של המלחמה, ובבוקר היום הששי של הפעולה נכבשה עיר זו. מחלקה מצרית יחידה הוויקה מעמד עד הצהריים, כשהושמדה על-ידי מטוסים. זה היה סוף ומערכה בצפון.

★ ★ ★

מסקנות

רבה דובר כבר בפרסומים שונים על פעולות כוחות צה"ל, הן כיחידות והן כלוחמים יחידים. יהיה זה הוגן לומר כי כיום הם מהחיים את הכוח הלוחם היעיל ביותר במרחב, פרט לצבא התורכי.

אין מירוש הדבר שלא נעשו שינויים, או שהכל פעל כמו שעון. כפי שאפשר לצפות במלחמה כזאת של תנועה מהירה, הרי הקשר והאספקה התמוטטו כמה פעמים.

כמה מהמפקדים הנמכים יותר גילו נטיה שלא לדחף לממונים עליהם על המצב בי-גורותיהם. ובמקרים רבים נטשו קציני-מטה את תפקידיהם, שהיו בעיניהם גוברים בלתי-קרבים בלתי-נועלים, כדי לחפש "פעולות".

כאשר הופל מטוסו של אלוף-משנה שמי חוני על-ידי תותחים ג-מ ירדניים, הוא נשא עמו הערות וסיכומים שביטאו את מסקנותיו הראשונות מן המערכה. אלה הועברו כמובן מיד למצרים, ופורסמו בחלקם במאמרו של גמאל עבד אל-נאצר עצמו בשבועון אחר טאעה.

ההערות נגעו בעיקר לפעולת כוח-המד שיימה בציר המרכזי והכילו כמה משפטים היועצים היטב למפקדי-ידיביות רבים בי-עולם: "... קציני-המטה של החטיבה הי-משורינת לא גראו במקומותיהם מזה כמה זמן... לא אגפרימטה לא תיאמו ביניהם את פקודותיהם... האינסורמציה של אגף המודיעין לא נוצלה כראוי..."

★ ★ ★

נצחון אמיתי?

יין ספק שהצבא המצרי והתקדם מאד לעומת מלחמת-השנים, ובכמה מקומות — אבר-עגילה, חאן-יוניס, שארם-אל-שייך — לחמו כמה יחידות מצריות יפה.

הגורמים העיקריים להצלחת הישראלים היו: מנהיגות בעלת מעוף, קשר טוב יותר, מסקנות אחרות שאפשר להסיקן ממיבצע-קדש:

● יש צורך מוחלט בחיפוי אווירי מתאים. שני הצדדים סבלו אבידות כבדות כשנתחסו בשטח פתוח, ללא מיסריה אווירית.

● אסילו במרחב המפגן, אין עוד מקום למטוס-בוכנה כמו המוטסאנגים.

● המרת חוסר-הפעולה בהגנה סטטית היא מסוכנת, אם לא קטלנית, בלוחמת-מידבר, אך האם היה הנצחון הישראלי אמיתי? אמנם, חלק גדול מן הכוח המלחמתי המיידי של הצבא המצרי חוסל. אולם כפי שאמר בגרל דין עצמו, לא זאת היתה המטרה. המטרה היתה ליצור מצב שימנע למשך תקופה ארוכה בעד הערבים להתקיף את ישראל, עד אשר יושג הסדר של שלום.

הישראלים התעלמו בכונה החילה ממטרה צבאית חוקית, בתחום השגתם: חיסול כוח-אדם של הצבא המצרי. מצרים יכולה לרכוש מחדש את כלי-הנושק שאבדו לה, ואמנם תפסה את המחסנים הבריטיים ליד התעלה, שהכלו ציוד ל-10 דיביזיות מלאות.

אולם ספק רב אם המצרים יכלו למלא את מקומם של הנגי הטנקים, המכוניות, התותחנים, אנשי הראדאר ושאר המומחים, אותם אימנו תוך ויתור על התקדמותה הכלכלית של המדינה בשנתיים האחרונות. לכידת רוב הכוחות המצריים בחצי-האי בידי צה"ל היתה מנחיתה מהלומה רצינית על המערך המצרי החדש.

(המחבר חוזק על דבריו של משה דיין, אותם ציטט במקום אחר, שישראל לא רצתה להרוג או ללכוד את החיילים המצריים, כי אין חשיבות ל-15 אלף שבויים נוכח חטובה שישנם בעולם 40 מיליון ערבים. לדעת המחבר, היתה זאת טעות חמורה מצד צה"ל, אשר הסתפק בנירוש חמצרים חסיני, מבלי לנסות להשמידם בשה-הקרב.)

כך איבדה ישראל את הפירות הפוליטיים של נצחונה ליד השולחנות של ועידות שונות, ואת הפירות הצבאיים בגלל דבר שהוא אולי טעות חמורה בקביעת המטרות. תקנות חסרות בטוח של צבא ארצות-הברית, בהסתמכו על קלאווביץ, קובע: "המטרה הסופית של כל מיבצע צבאי היא השמדת הכוחות המוויינים של האויב בקרב."

הגורמים העיקריים להצלחת הישראלים היו: מנהיגות בעלת מעוף, קשר טוב יותר, מסקנות אחרות שאפשר להסיקן ממיבצע-קדש:

● יש צורך מוחלט בחיפוי אווירי מתאים. שני הצדדים סבלו אבידות כבדות כשנתחסו בשטח פתוח, ללא מיסריה אווירית.

● אסילו במרחב המפגן, אין עוד מקום למטוס-בוכנה כמו המוטסאנגים.

● המרת חוסר-הפעולה בהגנה סטטית היא מסוכנת, אם לא קטלנית, בלוחמת-מידבר, אך האם היה הנצחון הישראלי אמיתי? אמנם, חלק גדול מן הכוח המלחמתי המיידי של הצבא המצרי חוסל. אולם כפי שאמר בגרל דין עצמו, לא זאת היתה המטרה. המטרה היתה ליצור מצב שימנע למשך תקופה ארוכה בעד הערבים להתקיף את ישראל, עד אשר יושג הסדר של שלום.

הישראלים התעלמו בכונה החילה ממטרה צבאית חוקית, בתחום השגתם: חיסול כוח-אדם של הצבא המצרי. מצרים יכולה לרכוש מחדש את כלי-הנושק שאבדו לה, ואמנם תפסה את המחסנים הבריטיים ליד התעלה, שהכלו ציוד ל-10 דיביזיות מלאות.

אולם ספק רב אם המצרים יכלו למלא את מקומם של הנגי הטנקים, המכוניות, התותחנים, אנשי הראדאר ושאר המומחים, אותם אימנו תוך ויתור על התקדמותה הכלכלית של המדינה בשנתיים האחרונות. לכידת רוב הכוחות המצריים בחצי-האי בידי צה"ל היתה מנחיתה מהלומה רצינית על המערך המצרי החדש.

(המחבר חוזק על דבריו של משה דיין, אותם ציטט במקום אחר, שישראל לא רצתה להרוג או ללכוד את החיילים המצריים, כי אין חשיבות ל-15 אלף שבויים נוכח חטובה שישנם בעולם 40 מיליון ערבים. לדעת המחבר, היתה זאת טעות חמורה מצד צה"ל, אשר הסתפק בנירוש חמצרים חסיני, מבלי לנסות להשמידם בשה-הקרב.)

כך איבדה ישראל את הפירות הפוליטיים של נצחונה ליד השולחנות של ועידות שונות, ואת הפירות הצבאיים בגלל דבר שהוא אולי טעות חמורה בקביעת המטרות. תקנות חסרות בטוח של צבא ארצות-הברית, בהסתמכו על קלאווביץ, קובע: "המטרה הסופית של כל מיבצע צבאי היא השמדת הכוחות המוויינים של האויב בקרב."

הגורמים העיקריים להצלחת הישראלים היו: מנהיגות בעלת מעוף, קשר טוב יותר, מסקנות אחרות שאפשר להסיקן ממיבצע-קדש:

● יש צורך מוחלט בחיפוי אווירי מתאים. שני הצדדים סבלו אבידות כבדות כשנתחסו בשטח פתוח, ללא מיסריה אווירית.

● אסילו במרחב המפגן, אין עוד מקום למטוס-בוכנה כמו המוטסאנגים.

● המרת חוסר-הפעולה בהגנה סטטית היא מסוכנת, אם לא קטלנית, בלוחמת-מידבר, אך האם היה הנצחון הישראלי אמיתי? אמנם, חלק גדול מן הכוח המלחמתי המיידי של הצבא המצרי חוסל. אולם כפי שאמר בגרל דין עצמו, לא זאת היתה המטרה. המטרה היתה ליצור מצב שימנע למשך תקופה ארוכה בעד הערבים להתקיף את ישראל, עד אשר יושג הסדר של שלום.

הישראלים התעלמו בכונה החילה ממטרה צבאית חוקית, בתחום השגתם: חיסול כוח-אדם של הצבא המצרי. מצרים יכולה לרכוש מחדש את כלי-הנושק שאבדו לה, ואמנם תפסה את המחסנים הבריטיים ליד התעלה, שהכלו ציוד ל-10 דיביזיות מלאות.

אולם ספק רב אם המצרים יכלו למלא את מקומם של הנגי הטנקים, המכוניות, התותחנים, אנשי הראדאר ושאר המומחים, אותם אימנו תוך ויתור על התקדמותה הכלכלית של המדינה בשנתיים האחרונות. לכידת רוב הכוחות המצריים בחצי-האי בידי צה"ל היתה מנחיתה מהלומה רצינית על המערך המצרי החדש.

(המחבר חוזק על דבריו של משה דיין, אותם ציטט במקום אחר, שישראל לא רצתה להרוג או ללכוד את החיילים המצריים, כי אין חשיבות ל-15 אלף שבויים נוכח חטובה שישנם בעולם 40 מיליון ערבים. לדעת המחבר, היתה זאת טעות חמורה מצד צה"ל, אשר הסתפק בנירוש חמצרים חסיני, מבלי לנסות להשמידם בשה-הקרב.)

כך איבדה ישראל את הפירות הפוליטיים של נצחונה ליד השולחנות של ועידות שונות, ואת הפירות הצבאיים בגלל דבר שהוא אולי טעות חמורה בקביעת המטרות. תקנות חסרות בטוח של צבא ארצות-הברית, בהסתמכו על קלאווביץ, קובע: "המטרה הסופית של כל מיבצע צבאי היא השמדת הכוחות המוויינים של האויב בקרב."

הגורמים העיקריים להצלחת הישראלים היו: מנהיגות בעלת מעוף, קשר טוב יותר, מסקנות אחרות שאפשר להסיקן ממיבצע-קדש: